

GHMP představuje díla ze svých depozitářů:

Věra Janoušková , Šedá figura II, 1986, osinkocement, v.132cm

Restaurátor: Miloš Věrný

Galerie hlavního města Prahy představuje v gotické kapli Domu U Kamenného zvonu soubor čtyř plastik ze svých sbírek, jejichž autorkou je vynikající česká sochařka Věra Janoušková (1922–2010). Janoušková studovala na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové v letech 1942–1948 v ateliérech prof. Karla Dvořáka a Josefa Wagnera spolu s řadou dalších nadaných uměleckých osobností jako byl Miloš Chlupáč, Zdeněk Palcr, Eva Kmentová, Olbram Zoubek a také její budoucí manžel, sochař Vladimír Janoušek. Zpočátku vytvářela realistické modelované sochy, ale od šedesátých let se v její tvorbě prosazují také nové netradiční postupy. Do vývoje českého moderního umění zasáhla nejvýrazněji sochami skládanými z různých odpadních materiálů, železa, smaltového šrotu, starého nádobí, které si opatřovala na nejrůznějších skládkách – nevyjímaje ani předměty shromažďované v rámci typicky socialistických akcí jako byly „železné neděle“. Proto o sobě také s nadsázkou ráda mluvila jako o „smetištní sochařce“. Janouškovou přitahovala výrazná barevnost smaltovaného plechu (její oblíbená kombinace byly červená a modrá) a když se naučila řezat plech plamenem a svařovat, začala vytvářet série barevných figur sešíváných jako prostorové koláže pomocí svářečského drátu. Charakteristickým příkladem takto vzniklé plastiky je U Zvonu vystavená *Ležící figura* z roku 1972.

Od druhé poloviny 60. let využívala Janoušková ve své tvorbě v širší míře také další inovační materiál své generace: osinkocement. Její první větší osinkocementová socha *Povlečená postel* je z let 1964–65. K vzniku této techniky autorka poznamenala: „...no, my na bronz neměli a pak jsme přijeli do Berouna a tam jsme kupovali osinek. Pytlované. A ten se nám osvědčil, protože jsme ho spojovali s bílým cementem. Olbram z toho má spoustu soch.... To se pak velice ujalo, ten materiál. Ale vynálezce je vlastně Olbram Zoubek...“.¹⁾ K osinkocementu se sochařka v průběhu let navracela. K jejím nejpůsobivějším pracím patří skupina tří osinkocementových soch s protáhlými oválnými hlavami a prázdnými očními důlky z roku 1986: *Šedá figura I, II a Bílá figura*. Jejich interpretace není jednoznačná. Lze je chápat z osobního hlediska autorky, v té době se vyrovnávala se smrtí manžela, ale také v širším slova smyslu jako reflexi politické situace a podobenství pocitů, jimž byla vystavena velká část její umělecké generace, když se v 70. a 80. letech ocitla ve vynucené izolaci.

Jedna z těchto tří soch, *Šedá figura II* se nachází v majetku GHMP a ve vystaveném souboru plastik zaujímá čelní postavení. V současnosti prošla kompletní rekonstrukcí. Hlavní příčinou nutnosti restaurování sochy bylo zatopení depozitáře v Trojském zámku v roce 2002, kdy byla tato plastika vystavena ničivým účinkům povodně. Ačkoli autorka sama bezprostředně po povodni plastiku stabilizovala, byla poškozena celá její vnitřní konstrukce. Proto se po smrti Janouškové ujal kompletní rekonstrukce restaurátor Miloš Věrný, který ji uvedl do původního stavu. V průběhu restaurátorských prací Věrný odkryl samotné nitro sochy a výstižně popsal vnitřní konstrukci a pracovní metodu sochařky: „Osinkocementové plastiky vytvářela Věra Janoušková z nalezených předmětů, které po složení pokrývala vrstvou osinkocementu. Přitom rozměr i tvar těchto plastik byl určen použitými předměty. Plastika *Šedá figura* je vytvořena pravděpodobně z dřevěných částí „křejčovské panny“ (kruhová základna a z ní vystupující lať kruhového průřezu) a kovové nádrže na benzín z motocyklu Jawa (je nasazena na dřevěnou lať), která modelačně vytváří hlavu figury. Tuto základní „kostru“ plastiky autorka omotala kovovým pletivem, které tvoří základ modelace nohou a trupu. Na povrch pak nanasla kompaktní vrstvu osinkocementu (osinek, bílý nebo šedý cement, akronex, voda). K poškození plastiky došlo tím, že po zatopení depozitáře byla plastika několik dní namočená ve vodě. Dřevěné části zvětšily svůj objem a roztrhaly vnitřní osinkocementové výztuhy spojů jednotlivých částí plastiky. Po seschnutí došlo k uvolnění nanesené vrstvy osinkocementu na dřevěných částech. K poškození spodní části plastiky došlo tím, že dlouhodobě namočený osinkocement změknu, vnitřní výztuhy se rozpadly a pravděpodobně při nutné manipulaci vznikly vertikální a horizontální praskliny...“

Expozici sochařčiných prací Věry Janouškové v kapli Domu U Kamenného zvonu doplňují dvě sádrové plastiky ze sbírek GHMP. První z nich, *Pierot/ Harlekýn (1963)* odkazující k motivu oblíbenému v raném modernismu (Picasso, Tichý apod.), je osobitým dílem s humanistickým obsahem, v němž se pojí pro sochařku charakteristická hravost a humor, kdy Janoušková vložila do rukou figury obyčejnou tyčku z plotu jako „žezlo“, s melancholickým existenciálním podtextem. Druhá plastika, *Hlava (1962)* dokládá jaký význam měla pro Janouškovou, jejíž tvorba je spojována s výtvarným proudem šedesátých let označovaným jako Nová figurace, kubistická východiska.

Olga Malá

- 1) VONKOVÁ Lucie: Věra Janoušková, diplomová práce, Plzeň 2010, s.95-96